

Forfatter: Jacobsen, J. P.

Titel: Samlede Værker III Udg. paa Grundlag af Digterens efterladte Papirer af Morten Borup

Citation: Jacobsen, J. P.: "Samlede Værker III Udg. paa Grundlag af Digterens efterladte Papirer af Morten Borup", i Jacobsen, J. P.: *Samlede Værker III Udg. paa Grundlag af Digterens efterladte Papirer af Morten Borup*, udg. af Morten Borup ; Georg Christensen , 1924-29, s. XXVII. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur:
<https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-jacob03val-shoot-idm139892128878288/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Værker III Udg. paa Grundlag af Digterens efterladte Papirer af Morten Borup

XXVII

Novellen ligger Tyngdepunktet da ogsaa — ligesom i „Marie Grubbe“ — i det psykologiske, ikke i det kulturhistoriske, men Milieu-skildringen er derfor ikke mindre omhyggelig. Til Grund for Billedet af den hærgende Farsot ligger antagelig den berømte Pestskildring i Indledningen til Boccaccios „Decamerone“ (se Gudmund Hentze-Udgaven af „Pesten i Bergamo“).

Ogsaa i „Fru Fønss“ er alt lagt indad. Provence-Landskabet, som paa Jacobsens sidste Rejse forekom ham saa trist, harmonerer med Fortællingens sorgtunge Stemning, og igennem Brevet faar han sagt sine Venner det Farvel, som det faldt ham saa svært at faa over sine Læber.

„Fru Fønss“ er det sidste større Arbejde, han naar at afslutte. Resten er ganske korte Brudstykker, som viser, at det ikke manglede ham paa Idéer, men paa Kræfter til at udføre dem: Begyndelsen til det ovenfor omtalte Helaftensstykke og tre paabegyndte Fortællinger. Den sidste af disse, den der handler om Doktor Faust, danner en symbolsk Afslutning paa Jacobsens Forfatterskab derved, at den handler om Døden, der kommer til den fyrretyveaarige, hvis Kraft er opbrugt. Den ender midt i en Sætning: Døden rev rent bogstavelig J. P. Jacobsen Pennen ud af Haanden.

DAGBOGSOPTEGNELSER
OG
STRØTANKER

OM MIT KALD.

Der gives Øjeblikke i mit Liv, hvori jeg troer, at Studiet af Naturen er mit Livs Kald; men til andre Tider er det, som om Poesien var det, der skulde være min Idræt, og dette er da navnlig, naar et eller andet udmærket Digt har vakt min Begejstring eller naar jeg har syslet med Nordens Gudelære. Kunde jeg overføre Naturens evige Love, Herligheder, Gaader og Undere i Digtingens Verden, da føler jeg, at mit Værk vilde blive et mer end almindeligt. Men Digtingen vilde ikke blive en kristelig, den vilde betragte Biblen som en Edda og ikke vedkjende sig andre Værker af Guddommen end Naturlovene i videste Udstrækning; den vilde betragte Menneskene ikke som Guds Børn, men som Dele af Guddommen, ringe Dele, men dog Dele. —

Hvad nu Nordens Gudelære angaaer, saa vilde det være et herligt Kald at bringe Fædrenes Tro og Forhaabninger tillive! Men det skal ikke frembringes ved at drapere sine Nutidstanker nordiskt, ikke ved at fortælle Fædrenes kolossale Bedrifter begejstret og smukt, dette er ikke nok. Nej!

den der vil løse Hedenskabet ud af Eddaen og Sagaerne maa have dybt og inderligt forstaaet den Tids Religion, maa kjende Tidens Trang og Savn.

15. Januar 1867.

EPISTLER OM ET
RELIGIONSSTANDPUNKT.

Kjære Ven!

I dit sidste kjære Brev spørger du indtrængende: „er du Kristen“ og tilføjer som Begrundelse af Spørgsmaalet, at der er enkelte spredte Bemærkninger i mine Breve, der har givet dig Anledning til at tænke over dette Punkt.

Nej! min kjære Ven, jeg er ikke Kristen, jeg har været det. Kristendommen har for mig, saaledes som den findes i Biblen, altfor meget naturstridigt, altfor meget selvmodsigende til at jeg rolig skulde holde fast ved den, jeg anser den for en Mythologi saa godt som Grækernes og Nordboernes, og om Aartusinder maaske Titusinder vil der til almindelig Dannelse, navnlig for at forstaa Fortidens Litteratur, høre christelig Mythologie. Det vil gaa med den som det gik med Nordens og Sydens, den vil eengang ikke mere passe til sin Tid, en ny Guddomsanskuelse vil trænge den tilside for maaske atter selv at give Plads for en endnu fuldkommnere. Og det er jo rimeligt at det gaaer saaledes, „thi

det Samme er ikke sandt for enhver Tid og ethvert Individ“. Det var rimeligt at Nordens Mythologie var saa fuld af vældige Guddomme, at der haabedes paa et daadfuldt Liv efter Døden, hin Tid var Viljens, det er rimeligt at Kristendommen dvæler ved Undre og mystiske Handlinger, dens Tid er Følelsens; men det er ogsaa rimeligt at vor Fremtidsreligion bliver klar og simpel, reent fri for simpel Legemlighed som for legemliggjort Guddommelighed, thi vor Tid er Tænkningens.

Hedenskabet fandt sine bedste Dyrkere blandt de Mægtige, thi den dyrkedes bedst ved Stordaad, da Daadens Udspring først og fremmest er Viljen. Kristendommen begyndte hos de Svage i Aanden . . .

12/1 67.

Det er mig ligegyldigt at synes, det er mig Alt at være.

EGOISME.

At Egoisme er noget Ondt er tidnok sagt, den kan dog opfattes som noget Godt. Der er i Virkeligheden ingen der gjør det Gode for det Godes Skyld, ligesaa lidt som Nogen gjør det Onde for det Ondes Skyld. Man gjør det Gode fordi man føler sig forpligtiget dertil; man gjør det Gode for at det man gjør skal svare til det Ideal man higer efter at blive lig, det Ideal man saa at sige har op-

stillet af sit futuriske Jeg, det Jeg der skulde være Kamplønnen her hvor Aand og Legeme ere samlede. Den bevidste Udførelse af noget Godt er Egoisme. Man gjør det Gode for at vinde i sit eget Omdømme. Egoisme er: i hvad man tænker, taler og handler først og fremmest at lænke paa sig selv. Der er Egoisme i Rasks Ord: „man skylder sit Fædreland Alt“. Hvorfor skylder han Fædrelandet Alt? fordi det er hans Fædreland.

12/6 67.

Andres Dom om mit Jeg er mig ligegyldig hvad mig selv angaar. Dømme de ret kan jeg derimod glæde mig over at de kunne se rigtig, dømme de fejlagtigt bedrøver det mig at de ikke kunne dømme rigtigt.

Det er en dum gammel Tradition, at man selv kjender sig mindst. Andre kunne vide, hvad man gjør og siger, selv véd man om, hvad man tænker, og det er det vigtigste, thi desværre, Ord og Daad ere ofte Tanken modsatte . . . Dette gjælder naturligvis kun, naar man har beskæftiget sig med sig selv.

12/6 67.

22. Maj 1867.

Jeg var i den italienske Opera trods Tid og Penge; jeg saa „Un ballo in maschera“. Forstod ikke et Ord, anede dunkelt Meningen, væmmedes ved Primadonnaen, kjedede

mig over det meste af Musikken og — morede mig dog ganske udmærket.

Signora Benati! ung, naturlig, glad, skjelmisk, ret smuk, Pagedragt, dejlig Stemme — I Guder, hvilket forfærdeligt Angreb paa et ungt Hjerte, der slaar varmt for alt Skjønt, maaske endog vel varmt. Hvor jeg gaar og hvor jeg staar, ser jeg Signora Benati dandse ud af 4. Akt og hører hende synge Arien i 1ste. Hun er næsten Barn, hendes Henrykkelse over Bouketterne var stor, hun vilde nødig slippe dem. Signor Padilla maatte næsten rykke dem fra hende, for at hun ikke skulde generes af dem i sit Spil, — og saa holdt hun dog trodsig fast i et af Bouketbaandene. Signora Benati og Examen Artium! skrækkeligt, at I ikke kunne forliges! Jeg maa dog se at faa jer til det. Se Benati endnu en Gang m a a jeg.

24. Maj 1867.

„Zwanzig Jahre und noch Nichts für die Unsterblichkeit gethan“. Jeg troer næsten jeg har tabt den Smule Færdighed i Behandlingen af vort Sprog jeg har haft, det er ogsaa en dum Tid! Sne den 24. Maj! Der er vist Noget i Stykker med Golfen. Ikke en Gang en Sonet til Benati.

Fintsedag 1867.

Man kan hvad man vil, naar man forstaar hvad man vil. —

Man kan kalde det godt eller ondt, min

8

Stræben gaar ud paa: at læse, se og høre saameget sandt Skjönt som muligt og at tænke og føle saa meget skjönt Sandt som muligt. —

Ondt er hvad der strider mod Naturen og dens Love. —

Kan man zoologisk bevise mig at Mennesket er et polygamiskt Dyr vil jeg holde med Mormonerne i det Stykke. —

20. Juni.

Nur durch Leiden wird der Mensch ein Mensch. *H. Heine.*

Kun ved Kvinder vorder Manden „Mand“. Og kun Kvinden gjør en „Mand“ til Slave.

EN BEGAVET UNG MANDS
DAGBOG.

16. December 1887.

Hvorfor begynde paa en Dagbog! det bliver dog ikke til Noget alligevel, — men Collegieheftet er saa pent, og det er saadan en dejlig fræk Tittel, jeg har skrevet derforan. Jeg maa være oprigtig i højeste Grad i disse Blade. „Intet sundt Menneske skriver Dagbog“. Dette er altsaa en Sygejournal. — Ved at skrive Dagbog bilder man sig selv en Masse Løgne ind. — Jeg har læst „Per Gynt“ i denne Tid. Lad den sætte sig. Krojsos af A. Flinch. Kold Ild. Aarestrups Digte, hvor betegnende er ikke for ham den lille Ritornelle:

„Det faldt mig aldrig ind, at gjøre Regning,
Blandt dine Yndigheders Tal, paa denne
Snørlivets Silketryk og Rosentegning.“

det kunde aldrig falde nogen anden ind end ham at give en saadan Iagttagelse Versform og skrive den ned.

Set „Kjøbenhavn ved Dag“ paa Vesterbros Theater. Mærkelig nok var der en Ytring deri, der, om den end er gal, dog ligner noget: Det er en ung Mand fra Landet, der er yderst utilfreds med Kjøbenhavn og kun kan finde sig til Rette, da han er kommen ind paa Regensen blandt en Flok Studenter. Ellers ligner det fælt meget „Østergade og Vestergade“.

Det er egentlig komisk: Jeg ved ikke, hvordan min Prosa ser ud. Det forekommer mig, der er noget uoriginalt ved den, jeg mener ikke uoriginalt; men jeg kjender ikke mig selv i den.

17. December 1867.

Digteren gaaer sig en Tour, Naturen er saa dejlig, saa stor, saa levende, hans Følelser røre sig stærkt, hans Læbe nynner: det er Undfangelsens salige Øjeblik. Han gaar hjem, tager Papir og Pen, skriver og streger ud, tænker og tænker om igjen, former og former om igjen: det er Forløsningens haarde Timer. Dagen efter skriver han igjen, det gaar lettere, men det er ogsaa mindre værdifuldt: det er Efterbyrden. Derfor saa meget

daarligt mellem saa meget godt i Digterværkerne. Det er raat, men sandt.

Naar man, idet jeg efter at have været borte et Øjeblik, træder ind i en Kreds, taler om noget Andet end det, der var Talens Gjenstand, før jeg gik, og lidt efter at jeg er kommen opgiver dette Emne, spiller man i 9 af 10 Tilfælde Comedie. Man har talt om mig; idet jeg træder ind begynder En ivrigt at tale om et og Andet; de andre deltage ivrigt deri; naar saa man troer Faren overstaaet, holder man op og puster. —

Hvorfor skriver jeg Digte? For en Gang at blive berømt? Jeg vil ikke haabe det. Fordi det er min Natur, fordi det er mig nødvendigt? Det koster mig Anstrengelse at skrive et Digt. Fordi jeg mener at burde bruge det Pund, jeg maaske har? Jeg er intet Pligtmenneske. For at lære mig selv og mine Evners Størrelse at kjende? Lad mig sige: maaske, jeg gidder ikke opkaste flere Spørgsmaal.

Det er mig aldeles umuligt at sige, om hvad jeg skriver heri virkelig er min Mening, eller det blot er Pennegriller (Pendiarrhoe).

Mon jeg lumske Menneske ikke inderst, allerinderst i mig huser den Tanke: en Gang i Tiden bliver du en stor Digter, og naar du saa er død, vil man finde dette pene Collegiehefte og glæde sig over dine træffende (?) Bemærkninger og finde mange Vink til Bedømmelse af din Personlighed og dine

Værker og saa udgive det som en Autobiographi! (Var jeg Crittiker paa den Tid, vilde jeg sige, at det var noget forbandet forvirret Tøj.) Gud, hvor dette kunde føre En, der studerede mig, bag Lyset! Af hele Tonen for Ex. af ovenstaaende kunde han komme til at slutte: hvor oprigtigt! og saa er Alt dette maaske netop stik imod min Mening. Ja, ærede fremtidige Anmelder, jeg kommer ikke med nogen Paastand, i det Capitel ved jeg ikke mere end du og sandsynligvis mindre, du ved da, hvordan hele Bogen ser ud, jeg kjender kun de første Sider.

Idag skrevet Digtet: „det er dejligt at leve i Drømmenes Land“. Læst i Phantastiske Fortællinger af Edgard Poe.

18. December 1867.

Skrevet Digtet: „o husker du Moder den Gang jeg var lille“. Læst Edgard Poe ud og Digte udgivne af Christian Winther 1868.

En Digter behøver vist aldrig at være bange for, at [hans] Tanker skulle være saa geniale eller hans Følelser saa individuelle, at hans Samtid ikke kan fatte dem.

Da jeg havde faaet rystet Drengen ud af Ærmet og begyndte at udvikle mig aandeligt o: begyndte at studere mig selv, blev jeg meget forbavset og tænkte: saadan som du er, er der ingen Andre i Verden. Nu ved jeg ad Erfaringens Vej, at der er Mange. Jeg kunde have Lyst til at hellige mit Jeg en speciel Undersøgelse her.

J E G.

Jeg er et Menneske, der har Lyst til alt for mange Ting. Jeg kunde have Lyst til at studere Botanik, Æstetik, Konsthistorie, Mythologie og sikkert meget mere.

Min Vilje er maaske stærk i store Ting, svag i Smaating, maaske omvendt, maaske for Øjeblikket kvalt af Følelse og Tanke.

Min Følelse er stærk, men gør ingen Larm. (Hvad mener Hr. Jeg om Digte? det er dog en Slags Spræl.)

Naar jeg bliver begejstret, farer det mig koldt ned ad Ryggen. Jeg kan let komme til at græde. Gaar i Almindelighed til Yderligheder i Følelsessager.

Min Tankegang er nogenlunde hurtig, men dog for langsom; maaske klar, maaske ikke.

Jeg indgyder i Almindelighed unge Piger Tillid.

Jeg har vist megen Takt og Finfølelse. Rødmer i Almindelighed uden Grund.

Meget indbildsk. Har vist megen Selvkritik og er vist i det Hele taget en god, skarp Kritiker. Meget ærgjerrig.

Ovenstaaende er meget muligt aldeles pinende galt.

Har meget stærk Tilbøjelighed til at omsætte alt mødende i Poesi. Er forfængelig om Sommeren, ikke om Vinteren. Arbejder mest ved Lys. Spadserer helst i Dæmring. Drømmer hellere end tænker. Er modtagelig for

Smiger, naar den er fin. Meget pirrelig. Alt muligvis Løgn.

2. Januar 1868.

Personer af min Omgang som kunne bruges som Modeller ere: Fader, Moder, Jeg, (naturligvis!) Fru Michelsen, Anna, Emma, M. N. Nielsen, Olaf Møller, Fraenckel, Chr. Gamborg, Fru Christensen, Fru David o. s. v. Vixen ikke at forglemme.

Hvor jeg er doven! „Ellen“ er ikke færdig endnu. Jeg læser i denne Tid Körners Biographi. 21 Aar og berømt Digter og Helt. Jeg maa rigtignok sige med Don Carlos: „zwanzig Jahre und noch Nichts für die Unsterblichkeit gethan“. Dog det kommer nok. (Lad mig huske at skrive: Sejerssang o: Sejer i Kjærlighed.)

Begyndelse til en Novelle fra 1997:

Det var en mørk Januarnat i Aaret 1868, da den unge, endnu ikke bekjendte Digter Jens Peter Jacobsen med hastige Skridt ilede hen ad de glatte Fliser i Krystalgade (i den graa Oldtid Skiddenstræde, nu Diamanttorvet), indsvøbt i en daarlig Overfrakke, tænkende paa de geniale Bemærkninger, han havde siddet og gjort i Studenterforeningen (dengang paa Gammelholm, nu paa Kejsergade), da et Baal af knittrende Cokes, der flammede midt paa Gaden og gav Husene paa begge Sider et magiskt rødt Skjær, fik ham til at standse og se derpaa; det var Gasvæsensfolk, der optøede Jorden for at kom-

me til at gjøre Rørene i Stand. (Den Gang brugte man dette kummerlige Belysningsmiddel.) Derpaa hede han hjem og . . .
(Ende)
skrev dette staaende.

6. Marts 1868.

Sagde jeg det ikke nok! det blev ikke til Noget med det Dagbøgeri. Iaften rigtigt gjort Bekjendtskab med Paul Kierkegaard. Læste nogle af mine Digte for ham, mente det var rigtigt anlagt, men selve Digtene ikke prægnante nok i Udtrykkene. Han har Ret. Det var det der er færdigt af Sigurd Sanger han fik. Bliver i denne Tid modelleret af I. Takanen, finsk Billedhugger.

8. Marts 1868.

Man kan, naar man studerer Algerne, næsten komme til at tro, at der er en personlig Gud, der den Gang da han skabte Verden og Tingene i den, sad med et stort Stykke Tegnepapir for sig og et Blyant i Haanden og kradsede først simple Cirkler og Triangler op og saa pyntede paa dem med Prikker og Streger (Diatomophyceae), dernæst allehaande løjerlige Figurer, som det nu faldt ham ind (Phycocromophyceae), saa trak Paralleler og fik Confervae frem, de var saa lette at tegne, derfor tegnede han saa mange.

4. April 1868.

Hvis der var en personlig Gud og jeg troede paa ham, vilde jeg bede, saa Haaret paa hans Hoved vilde rejse sig, og han selv af Forfærdelse og Angst sende sin Dødsengel til mig og tæmme mig i Paradis ved Kjedsomhed, for at ikke Helvede med mig i Spidsen skulde sejre over Himlen. Men nu troer jeg ikke, beder altsaa ikke — men ønsker, — faaer ikke, men drømmer.

SÆRE OG SYNDERLIGE
DRØMME

opdrømde av Jens Peter Jacobsen
Anno 1868.

1. *Drøm.*

Jeg var oppe til Philosophicum.*) R. Nielsen fortalte mig, at han godt kunde lide, at jeg studerede Botanik.***) Saa spurgte han mig om, hvad jeg vilde op i. Jeg svarede „Substantialitet“,***) men han misforstod mig vist og hørte da om Subjectivitet. Maa-ske var det omvendt. Jeg kunde Intet. Nielsen hjalp mig vist; thi jeg sad hele Tiden som paa Naale, for at han ikke skulde prostituere sig ved ulovlig Hjelpen. Folk sagde, at jeg havde faaet nogle positive Charak-

*) Det var i Philosophicumsdagene og jeg havde flere Gange hert paa Examinationen.

**) Et Menneske havde fortalt mig, at R. N. særlig yndede unge Fagmænd.

***) Læst om Substants om Aftener.

terer. Jeg tvivlede og tillod mig at se i Protokollen, der mærkværdig nok var en Dynge Papir, hvori Fragmenter af Musikalskt Album. Jeg troer, at jeg undrede mig derover og tænkte ved mig selv: at da Nielsen jo var et alsidigt Menneske og gav sig af med Musik og Maleri, var det vel saaledes, det var kommet der. Mærkværdig nok vare Candidaterne ordnede efter Lav, og mærkværdig nok maatte jeg søge mig selv i Skorstensfejerlavets Rækker; der stod da Charakteren: „forbi“. Jeg spurgte Nielsen, om jeg var dumpet, og han bejaede det. Thi gik jeg hændervridende op og ned ad Gulvet og befandt mig oppe hos Rudolph Schmidt, min Manufacteur. Nu kom noget Vrøvl om en Michael Gjørup og en Frederik G. Der var en Kat inde i Stuen, hvilket jeg ikke yndede og sagde, at jeg kun frygtede 2 Ting, nemlig Kjedsomhed og Katte.*) R. Schmidt truede med at faa en Fru X's lille Kat op, hver Gang vi læste.

2. *Drøm.*

Jeg kom ude fra Vesterbro. Gik saa ned i en Urtebod for at købe Salep.***) Saa noget Pris-Vrøvl. Jeg lagde 2 Specier****) paa Disken, som pludselig forsvandt. Jeg klagede, men det hjalp ikke. Saa søgte jeg allevegne.

*) Dette havde jeg samme Dag eller et Par Dage i Forvejen erklæret et Par Mennesker.

**) Havde dette i Sløde om Dagen.

***) Havde laant 2 Specier samme Aften og siddet og leget med dem.

Pludselig fandt jeg — jeg troer, den faldt ned fra et Træ, der voksede udenfor Boden — en gammel romersk Sølvmynt, noget større end en Specie. Men Kræmmeren tog den fra mig og sagde, at det kunde jeg vel være tjent med at faa den i Stedet. Saa søgte jeg i hans Kones Gjemmer, jeg troer et Sybord. Kræmmeren sagde: De kan jo anmelde det for Politiet; men jeg frygtede for ikke at faa Pengene igjen alligevel. Svenden sagde: vær dygtig distrait,*) Hr. Vinding!***) til Principalen. Jeg blev ved at søge. Men nu holdt Principal og Svend mine Arme. Jeg stred imod og vaagnede.

3. Drøm.

Noget med to dybe Grøfter ude ved Slukefter,***) hvorned jeg tabte noget Tøj. Der blev søgt og Noget Andet fundet. Endelig fandt nogle Piger det. De vilde have Findeløn. En af Gjenstandene var en Stok,***) som jeg en Gang har givet min Broder, et knudet Rør nemlig. Der voksede i Grøften, hvori der ikke var Vand, nogle uhyre Planter, som jeg antog for gule Aakander.

*) Havde hørt noget af Søren Kierkegaard samme Aften, hvor dette Ord var anvendt paa en mærkelig Maade.

**) Havde i Forbigaaende set et Portrait af Musikeren Vinding paa Store Kjøbmagergade.

***) Havde samme Aften set en Pantomime i Tivoli, der foregik tildels i Slukefter.

****) Havde i disse Dage faaet en Stok og tænkt, nu kan Villiam beholde sin Stok i Fred i Sommerferien.

August 1868.

Kjære Erik!

Jeg læser i denne Tid: Tusend og en Nat, Schleiden Grundzüge der w. Botanik, Uhlands Gedichte, Poul Møllers Aphorismer og Philosophiens Historie, Heines Briefe, Olaf den Helliges Saga, Immermanns Münchhausen, Didrik af Berns Saga, Juliet and Romeo, Heibergs Critikker, skriver paa Hervert Sperring og en Feuilleton „fra Bornholm“. — !!!!!!!!

Undertiden er jeg tilmode, som om jeg laa i en Ligkiste, og giver de Gamle Ret med Hensyn paa Ymers Hjerneskal. Vi ere døde, vi have levet og ere nu begravede og vente paa Opstandelsen. I Regn og Slud

din

J. P. J. ...

Ligesom varmt Vand kan opløse langt mere af et Salt end koldt, saaledes kan det Æsthetiske smelte langt mere Sandselighed end det Ethiske. Prøven er om noget udchrySTALLISERER sig som blot Sandselighed, da er der for meget.

Intet dannet Menneske i vor Tid kan udtale Ordet: „rørende“, uden at der i Stemmen skjælver et Gran Ironi.

Hvor uhyggelig maa en Mimoseskov ikke være i stille Blæst, naar Træerne røre sig, som om de vare levende.

Thorvaldsen sagde: „det gaar tilbage, jeg synes formelig godt om mine Arbejder.“

Han havde Ret, det var et Tegn paa [at] Idealt ikke levede saa kraftigt i ham, ikke havde sin fordums Skjønhed, siden han kunde finde det saa godt udtrykt i sine Arbejder.

Skade, at J. L. Heiberg ikke kjendte „Hervert Sperring“, hvilket ypperligt Exempel paa det dramatiske i det Lyriske!

Ved hvilke Ideassociationer vækker en Kvinde i 30 Aars Alderen Vaarminder?

Hans Ord summede som Spyfluer om hans døde Tanker.

Jens saa, at han med halvlukkede Øjne nynnede en Svensk Melodi, ikke for at synge, men for at tilbagekalde en Situation, og fortalte ham derpaa, at hans (ikke Jenses) Forlovede sang smukt og især Svenskt.

De tre vare paa det Standpunkt af Fuldskab, da Selvkritikken endnu ikke er ganske kvalt. Den Affecterede begyndte at synge „Lad os synge og dandse gemytlig omkring.“ Nej, den er kjedelig, brølte En. Saa synge vi en Anden: „Lad os synge og dandse gemytlig osv.“

I Vorbasse i Jylland har man den Tro at en Hugorm naar den har bidt iler mod Vand,

kan nu den Bidte komme til Vand før Hugormen er han lægt, hvis ikke maa han lide.

Paa Vorbasse Mark tjente en Glarmester, forøvrigt en slet Person, mange Penge ved at gaa om med en stor Øgle paa sit bare Bryst. (Bønderne tro nemlig at ogsaa Øglerne stikke.) Det minder om indiske Jongleurs Slangekunster.

En Mand i Vorbasse kjendte en Formel mod Hugormebid; man bar en halvdød bidt Pige ind til ham, han læste og hun stod straks op og gik rask ud.

Formlerne skulde meddeles Mænd af Kvinder og Kvinder af Mænd.

Da Formlerne indeholde Guds og Fandens Navn ansaaes Brugen af dem for gudsbespottelig. En Kone i Vorbasse kjendte Formlen for at stille løbske Heste men vilde ikke bruge den. Først da hun saa at en Mand, der sad paa Vognen, vilde miste Livet, hvis Hestene ikke standsede, fremsagde hun Formlen og Hestene stode stille.

En nordisk Digtning skal ligne en Kjæmpehøj, men det slaar tidt Fejl for Digterne, og istedet for Kjæmpehøjen faa vi en Barnerumpe garneret med Grønt.

Hos mig vække kogte Rejer paa en Tallerken altid Minder om Barnemordet i Bethlehem.

Undertiden har jeg en Fornemmelse af, at jeg gaar paa Havets Bund, og alle de dumme Torsk og Østers sidde og gaa og glo og gabe paa mig uden at kunne forstaa, hvilken Fisk jeg: Mennesket, er.

„Du forlanger at jeg skal skrive dig til om min Barndom, hvilket kløgtigt Forlangende, saa kan du se i Indholdet hvorledes jeg var, og paa Formen hvorledes jeg er.“

Somme Dammers Teint er altid i Solnedgangsbelysning.

Hos somme Mænd er Hovedet ikke Legemets Krone, men simpelthen en Fortykkelse af Halsen.

Bjørnson er en stor Anatom, ikke Digter, kun naar han ryster paa Haanden, hvad sjældent sker, ejer hans Værker Poesi. (Marie Stuart i Skotland).

Bjørnson mangler Stemning.

Erik tog sin Theaterkikkert, hilsede med den, som man hilser med det fyldte Glas, satte den for Øjet og drak det skønne Billede.

Erik laa og læste, han blev bevæget, og Taarerne traadte ham i Øinene, men han vilde ikke gjerne græde, han knipsede og

rystede med Fingrene som for at smelde Bevægelsen bort.

Naar man ser en Dame i Herreklæder, kan man forstaa, hvad en Dame føler overfor en Herre.

Stakkels Fyr! han var løben løbsk fra Frue Kirke og helt ned i Studiestræde, da Kudsken indhentede ham og vredt smed Pidsken i Snavset og sagde: er du tosset, tror du, jeg gider rende saadan efter dig? Stakkels 8-aarige! at leve i Illusionen som Hest saa langt og saa blive revet ud af den. Stakkels Fyr! ydmyg og bedrøvet tog han Pidsken op af Snavset.

Bøn er Lyrik.

Det er et altfor ængsteligt personligt Forhold der kommer frem naar en Digter læser sine egne Vers op. Baade han og Tilhørerne befinde sig som vare de henholdsvis Lineandser og hans Tilskuere.

Det er en uendelig comisk Situation, at høre et Menneske gaa og moralisere over og tordne imod den Art Mennesker hvortil han selv hører. Man faar en Fornemmelse af at man er pligtig at agere vedkommende for at dog Nogen kan faa Godt af Skjendene.

Du skall raaber Ideen — det og det og det! Hvordan? spørger Vedkommende.

Sæt at en Mand sov og drømte at han døde og kom i Paradis og at han i Drømme fornåm hele Salighedens Fryd og saa vaagnede. Vilde da Livet ikke være ham saa utaaleligt og uskjønt, at han ikke kunde udholde at blive i det, men maatte tage sig selv af Dage, og saa springe i Helvedes Gab.

Sæt at en Mand sov og drømte at han døde og kom i Paradis og at han saa som han var midt i Paradisets Fryd virkelig døde. Han var i Paradis og fløj til Paradis idet han døde; mon Døden ikke her blot bevirkede at han vaagnede til sit gamle Jordliv og undgik Døden. Eller forsattes han til Paradis i 2den Potens?

Der var dog ingen Morder større end Cain. Abel blev dræbt, ved ham fik Adam, Eva og Cain at vide hvad Død var, at Legeme og Aand kunde skilles; men Abel vidste det ikke da han døde. Hans Aand var vildsom, han kunde jo tro han havde mistet alle Sanser og dog levede paa Jorden, han kjendte jo ikke Døden. Hvad andre Aander vilde meddele ham kunde han ikke forstaa. Stakkels Abel han flakker vel endnu vildsom om; Cain led fordi han bragte Døden over dig, du led Døden og vidste ikke hvad Døden var, det hele blev forrykket for dig. Sandelig; gives der vanvittige Aander da er Abel en af dem.

4*

Der var en Mand der tog engelsk Salt og gik didhen hvor Saltet drev ham. Den næste Dag var der Intet tilbage af ham; kun hans Hat og Støvler saaes. Det er latterligt og dog saa uendelig vemodigt. Holdt Pantheismen Myther saa maatte denne være dens Mythe par preference. Hellere vilde jeg være Forfatter til denne Anecdote end til alle Hertzes „Dramatiske Arbejder“. Aldrig har det Lavcomiske rummet noget mere Ophøjet. Der kunde skrives risstærke Bind om dette.

Paa Sirius levede for Aartusinder siden et lykkeligt Folk. De havde naaet det Højeste Livet kunde drives til. En Morgen var Klodens ædlest og største Mænd forsamlede, da rejste en Yngling sig og talte: Vor Old er lykkelig, maaske kan en end lykkeligere komme, maaske ikke. Den Slægt, der nu lever, kan bare en Tid; men maaske ville de Bedste En efter En gaa bort og en Ringere komme i deres Sted. Vi kunne bare et Liv. Lad os Alle dø paa en Gang; sammen kunne vi fange Lykke i det andet Liv. — Og disse Ord gik med Lynets Fart Sirius rundt, og da Aftenstunden kom sprang hver Sjæl paa Kloden i Havet, med Digternes skjønneste Ord paa Læben og Vismændenes dybeste Tanker i Sindet. Derfor glimter Sirius saa stolt fra Himlen med alle Farver vuggende paa sine Straaler.

Der var et Par Elskende, der nøde Sandhedens højeste sammen, men i det sand-

seligste Øjeblik, blev Aandens Angst saa stor, at den flygtede. Sammen læa de to Lig. Og de der saa det forargedes og mente at Intet kunde være afskyeligere. Det var det ogsaa: Pigen burde have døet i Barselseng!

Sæt nu at den Ene døde; men den Anden levede.

Mon ikke en Græker en Gang skulde have sagt, at Livet var en Rus og Hadeslivet Tømmermændene, der fulgte paa Svirren?

Menneskelivet er som Støvatomerne, der en Tidlang svæve i Solskinnet glimrende i alle Farver og saa siden lægger sig som et graat Lag paa Gulvet.

Efterhaanden som jeg kommer mere og mere ind i den nyere danske Digtkonsts Frembringelser indseer jeg klarere og klarere at jeg hidtil har arbejdet ganske i Taaget og at jeg, dersom jeg ikke tager Skeen i en anden Haand, aldrig vil blive til Noget. Baade De og jeg har taget fejl, vi har været som hin daarlige Jomfru Martha, der gjorde sig Besvær med mange Ting og glemte det ene Fornødne. Det ene Fornødne er Uskyldighed. „Uden vi blive som Børn komme vi ingenhunde paa det danske Parnas.“ Vor Poesie er en ren Edens Have, hvor Digterne gaa om i den bareste Uskyldighedstilstand; der er kun den Forskjel paa dem og Adam

og Eva, at de alligevel bærer Figenbladet — men paa den anden Side mangler de Kjønsdelene.

Niels Lyhne

han var saa stor mægtig som kun den er der ikke har forsøgt sine Kræfter og som har alle sine udførte Gjeringers Magt i sig.

Selvmessiaseringen der ikke tør udtale sig forklæder sig som Johannes Døberen der bereder Vejen.

Der vil altid i den sande Kritikers Holdning overfor den sande Kunst være noget af Cavalerens Holdning overfor den skønne Dame.

Til Syvende og Sidst er Reformationen ikke andet end en Omskrivning af Catholicismen til Brug for nordlige Nationer. Reformationen fremkalder Jesuiterne, standser Catholicismen i dens Udvikling. Uden Reformationen vilde Catholicismen i sin datidige Renaissance-Frihed ganske rolig være gaaet oven ud af sig selv. Reformationer deler Menneskehedens Kræfter og de hinanden bekæmpende Parter, opbruge disse Kræfter eller binde dem i Kamp — altsaa gaa de tabt for Udviklingen i altfald for en stor stor Del.
